

Egy folyóirat nyújtotta segítség

„*«Milyen balgák is azok az emberek mondja Humboldt -, akik elpusztítják a hegyvidéki erdősegeket s ezzel egyszerre fosztják meg magukat a fától és a víztől»*”

/Kapusy Imre, 1920./

Erdély utóbbi másfél évszázada bővelkedik sajtótermékekben. Erről tanúskodik *Váczy Leonának* a *Korunk Évkönyv* 1974-ben megjelent összeállítása, és maga a kötet is, amelynek alcíme: *Tanulmányok a romániai magyar sajtótörténet köréből*. Sokatmondó adat az is, hogy 1919-1944 között 130 megjelent erdélyi magyar nyelvű lapot vagy újságot tartanak számon.

Hol jelenhettek meg az erdészeti és a faipar kérdéseivel kapcsolatos írások? - kérdezheti olvasónk. Bizonyára közel valamennyi sajtótermékünk hasábjain, hiszen az olyan szépirodalmi jellegű „félhavi szemle”, mint a Marosvásárhelyen 1919-1921 között, az irodalmár-orvos, *Osvát Kálmán* szerkesztett *Zord Idő* sem zárkózott el az erdővel kapcsolatos cikkek közlésétől. Itt jelent meg ugyanis *Kapusy Imre Erdőpusztítás* c. írása /1920. 522-531./ . Ez a tollforgatók szép kiállása az erdészek tevékenysége mellett, merész leleplezése a *kapitalista fakitermelés* célkitűzéseinek, abban az időben, mikor a tőkés - rendszerint külföldi érdekeltségű - erdőipari vállalatok legnagyobb erővel szervezkedtek a kutatott terület még mindig gazdag erdősegeinek gyors és minél nagyobb profitot biztosító letarolására.

A cikk szerzőjéről, *Dr. Kapusy Imréről* annyit tudunk, amit a *Dr. Osvát Kálmán* szerkesztette *Erdélyi Lexikon*-ból kiolvasható. Szászrégenben született 1886-ban, a marosvásárhelyi kereskedelmi iskola tanára volt, fontos cikkeket írt a közgazdasági nevelésről és a szociológiai problémákról.

Az „Erdőpusztítás” közzétételével az a hagyomány folytatódott, melynek egyik jeles képviselője nem kisebb személyiség volt, mint *Orbán Balázs*, ui. A Székelyföld leírása Csíkszékre vonatkozó, második kötetben a *felégetett erdő* hiteles képét hagyta ránk: „E hegytetőről [Tárhavasról] meredek hosszú lejtőn a *Tatros völgyébe* szállunk le, mely kopár, unalmas egyhangúságban egymás után következő hegységek között északi irányban vezet, pedig nem rég ideje, hogy e hegyeket oly fenyves rengetegek boríták, melyekből árboczfákat szállítottak - Tatrosra le egészen a tengerig; még most is a hegyoldalak, sőt még a völgy is kipusztított erdőromokkal van beborítva, levágott, elperzselt, rothadásnak indult vastag fatörzsek borítják a vidéket, s annak gyászos, szomorú színezetet adnak; és miért e gyászos, e rendszeres pusztítása az erdőknek? honnan e vétke fellázadása az embernek a tenyészet ellen? [...] mert a völgyben, ho! még

kaszálók keletkeznek az irtások nyomán, hol az eke, a földnek ezen polgárosító eszköze megjelenhet, ott még van értelme, de a meredek, csaknem megmászhatatlan hegyoldalokon az ily *pusztításnak* semmi, még pillanatnyi haszna sincsen; [...]” /II.k. 1869. 77./ (1848 után az erdőért is adózni kellett, abban a korszakban mikor az erdőségeknek egy része nem jelentett pénzben érzékelhető hasznot. Ezért gyakran az adózó nép felgyújtotta, mert a használhatatlan területet nem kellett adót fizetni.)

Kapusy írása Orbán Balázs idézett sorai után 51 évvel jelentek meg, mikor az állam már képes volt az erdőknek tűzzel történő *pusztítását* megakadályozni, és a *rendszeretlen szálalást* - mikor csak egyes, kivételesen értékes törzseket termeltek ki - sem alkalmazták. Rávilágít a *kapitalista erdőhasználat* lényegére: a *többtermelés* - a növedéket meghaladó - kíméletlen erőszakolása, anélkül, hogy tekintettel lenne az erdő természeti és szociális rendeltetésére. „Azok a vállalkozók, akik ezt a termelést irányítják, nem látják a fától az erdőt” - írja. „A havasi fenyves nekik csak óriási *fakészlet*, ami arra való, hogy a közgazdaság terén szerzett «érdemekért» milliós nyereséget és báróságot biztosítson «életrevaló» idegen kapitálistáknak.” (*Groedel Zadig* fiai - Ármin, Bernát és Albert -, az *Erdélyi Erdőipar Rt.* tulajdonosai 1905-ben Ferenc Józseftől bogdáni és gyulafalvi előnévvel kapták meg a magyar báróságot.)

A fennálló viszonyok vázolását *Kapusy* így folytatta: „A gazdasági liberalizmus gondolatában gyökerező törvény [az 1879. évi XXXI. tc., mely Erdélyben érvényben volt 1923-ig] még mindig megengedi, hogy közfontosságú javakról, erdőségekről, magángazdaságok közérdek ellenére is szabadon rendelkezhessenek, azokat bárkinek eladhassák, letarolhassák.” (Az idézett erdő-törvény az üzemterv szerinti gazdálkodást a *magánerdőkre* nem írta elő, de a feltétlen erdőtalajon álló erdők irtása ebben az esetben is tilos volt.)

Ami pedig az erdők rendeltetését illeti, *Kapusy* ezt így fogalmazta meg: „De a tudomány is bizonyítja megdönthetetlen érvekkel, hogy az erdő természeti erőforrás, amely egyidejűleg három irányban válik hasznára a társadalomnak, s a közgazdaságnak: anyagokat, javakat ad, amelyek csaknem annyira nélkülözhetetlenek mint a táplálék; szabályozza a környék éghajlatát s a patakok vízbőségét és folyását; gyönyörködtet, felüdít, esztétikai élvezetet nyújt. Az erdőnek erről az utóbbi jelentőségéről, arról az érzésről amit egy hatalmas fenyves minden igazán művelt emberben fakaszt, az erdő beszédjéről: csöndjéről, suttogásáról, harsogásáról, az erdő levegőjéről, illatáról, az erdőről mint a természet csodás templomáról mit szóljunk olyan országban, amelyben csaknem büntetlenül szabad szép és hasznos élőfákon fejszét kipróbálni [...]”.

A megcsontkított, eltorzított fák erdeje pedig hallgat úgy, ahogyan a költő érezte:

„Az erdő hallgat. Megdőbbenve
ejt egy-egy néma levelet.
- Dac, vagy megadás? Mi lehet?
kutatom amíg állok benne.”

/Horváth István: Az erdő hallgat. 1977./